



Ikt. szám: U1/561-2/2022.

**Tárgy:** A Szatymazi Értéktár  
Bizottság 2021. II. félévi  
tevékenységéről beszámoló  
Melléklet: beszámoló

Tisztelt Képviselő-testület!

A Szatymazi Értéktár Bizottság elnöke megküldte a 2021 évi II. félévi tevékenységéről szóló beszámolót, amely jelen előterjesztés melléklete.

A fentiek alapján kérem a T. Képviselő-testületet az előterjesztés megtárgyalására és az alábbi határozati javaslat elfogadására.

...../2022. (.....) Kt. számú határozat

#### **Határozati javaslat**

Szatymaz Község Képviselő-testülete megtárgyalta a „Szatymazi Értéktár Bizottság 2021. II. félévi tevékenységéről szóló beszámolót” tárgyú előterjesztést és az alábbi döntést hozta:

Szatymaz Község Képviselő-testülete a Szatymazi Értéktár Bizottság 2021. II. félévi tevékenységéről szóló beszámolót az előterjesztés melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

A határozatról értesül:

1. Barna Károly polgármester
2. Dr. Makay Enikő jegyző
3. Értéktár Bizottság képviselője
4. Irattár

Szatymaz, 2022. március 10.

Barna Károly sk.  
polgármester

## **Beszámoló**

*a Szatymazi Értéktár Bizottság  
2021. I. félévi munkájáról*

*Előző beszámolónk - 2021. szeptember - óta eltelt időszakban az alábbiakról adunk számot:*

*A 2021. II. félévében tovább gyűjtöttük az értékeket és az eddig elkészült értékekhez tartozó újabban fellelt dokumentumokat.*

*Továbbá értéktárba való felvéltre az alábbi anyagok készültek el:*

- A szatymazi Posta története*
- A szatymazi temetődomb ősi- és védett növényei*
- A szatymazi templom oltárképei*

*Ez utóbbi csupán megemlítést nyert a templomi értékeink felvétele során, most viszont sutka István atya feltáró írásai lehetővé tették, hogy önálló értéként tartsuk nyilván.*

- Sikerült a sziki őszirózsát filmre venni, ezzel kiegészítettük az előző félévi bezámoló anyagát*

*További anyag-gyűjtés történt*

- A Szatymaz vasuti közlekedése*
- A templom feltár és őrzött kincsei*
- Újabb polgári villa fotóját találtuk meg -  
/Paternelli villa, Etelke lak/*

*Szatymaz, 2022.. 03. 01.*

*Tisztelettel*

*Burkus Andrásné*

*elnök*

**4/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethezmelléklet a 11**

**Javaslat a  
„[nemzeti érték megnevezése]”  
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

***Burkus Andrásné*** (név)

..... (aláírás)

.. **Szatymaz, 2021.....**(település, dátum)  
(P. H.)

**I.**

**A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:  
Név: **Pálmai József**  
Levelezési cím: **Szatymaz**  
Telefonszám: **+36/30 468 5593**  
E-mail cím:

**II.**

**A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**

1. A nemzeti érték megnevezése **A Szatymaz Posta története**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- |                                                       |                                              |                                            |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> agrár- és élelmiszergazdaság | <input type="checkbox"/> egészség és életmód | <input type="checkbox"/> épített környezet |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások  | <input type="checkbox"/> kulturális örökség  | <input type="checkbox"/> sport             |
| <input type="checkbox"/> természeti környezet         | <input type="checkbox"/> turizmus            |                                            |

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Szatymaz, Dózsa Gy. u.**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- |                                                |                                     |                                 |                                            |
|------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------|
| <input checked="" type="checkbox"/> települési | <input type="checkbox"/> tájegységi | <input type="checkbox"/> megyei | <input type="checkbox"/> külhoni magyarság |
|------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------|

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leír

**A postahálózat kiépülése a Dél-Alföldön** Az Alföldön a folyók szabályozása előtt nem voltak állandóan járható, biztonságos utak. A török időkben szegedi marhakereskedők szállították a szultáni udvar leveleit Szeged és Buda között. Egyszerűen azért, mert a vízjárta, nádas-mocsaras Alföldön csak ők ismerték a járható utakat. A törökök kivonulása után fokozatosan postautak létesültek a Duna-Tisza közén is. A Buda-Kecskemét-Szeged postajárat 1696-ban Lipót császár parancsára indult. 1788-ban a Buda-Szentes-Arad útvonalon létesült postajárat. Az útvonalba eső egyes településeken lóváltó postaállomások nyíltak. A postaútvonalakon menetrend szerint jöttek-mentek a postakocsik, melyeket delizsánsznak hívtak, és nemcsak küldeményeket, de utasokat is szállítottak. A hajtó mindenütt kürtszóval jelezte a postakocsi érkezését. Az utasok lóváltó

posta-állomásokon pihenhettek egy-egy kicsit. Ha este lett, ott töltötték az éjszakát is, hiszen az utazás a távoli végpontok között több napig tartott.

Például Budáról Bécsbe vasárnap reggel indult a postakocsi, és csak kedden délből ért oda. Bécs és Buda közt hetenként, Bécs-Temesvár-Nagyszében között négyhetenként járt a postakocsi. Budáról Szegedre kettő, Temesvárra három, Nagyszébenbe hat nap alatt ért oda.

A kiegyezés évében, 1867-ben a magyar posta kivált az osztrák fennhatóság alól, és Magyar Királyi Posta néven önálló nemzeti intézmény lett.

A kiegyezéssel gazdasági fellendülés köszöntött az országra. Továbbfejlődött a vasúthálózat, kibontakozott az ipar, fellendült a kereskedelem. Egyre több ember írt vagy kapott levelet, küldött pénzt vagy csomagot, és fizetett elő újságot. Egyre több postai szolgáltatásra volt tehát szükség. Ahogy a vasúthálózat terjedt, a vasút menti nagyobb településeken sorra nyíltak új postahivatalok.

### ***A szatymazi posta története***

A mai Szatymaz község határában, a budai országút mellett már 1788-ban működött lóváltó posta-állomás egy bérelt tanyában. 1800-tól a postaállomás a mai Postakocsi csárda épületébe költözött. Ez az épület Vedres István, szegedi főmérnök tulajdona volt, aki saját tervei alapján, saját költségére, kifejezetten postaállomás céljára építtette. Volt benne vendégfogadó és szálláshely az utasoknak, iroda és raktár a postának, 20-25 lónak istálló és kovácsműhely is. Kezdetben a postakocsi hetente egyszer járt, később – a forgalom növekedése miatt – gyakrabban.

1853. szeptember 3-án megnyílt a Pest-Cegléd-Félegyháza vasútvonal, 1854. március 4-én pedig a Félegyháza-Szeged közti szakasz is. Az addigra már naponta közlekedő postakocsi-járatok utasforgalma a postai küldeményekkel együtt hamarosan átterelődött a vasútra. Az 1860-as évektől ezért a szatymazi állomásfőnökre bízta a postai teendőket is. A lovas postakocsi-járatok és a lóváltó állomások így elvesztették a jelentőségüket.

A levelek és a csomagok száma folyton nőtt, így önálló postahivatalra volt szükség Szatymazon is.

***A Postai Rendeletek Tára 1881. szeptember 19-i számában hivatalos közlemény adta hírül, hogy „Szatymázon” új postahivatal lépett életbe. Ezt tekintjük az önálló, mai értelemben vett, azóta is folyamatosan működő szatymazi postahivatal megnyitási dátumának. Ennek 130. évfordulóján megemlékezett a település. A jelenlegi postahivatal előtt több épületben volt elhelyezve, melyek mind ismertek.***

### ***A posta 1979-ben költözött a jelenlegi épületébe.***

***Postamesterek az egykori postakocsi-állomáson: 1788-tól Haraszty Antal, 1807- Panin Boldizsár, 1817- Kovács István, majd özv. Kovács Istvánné, 1833- Korda János, 1837- özv. Kovács Istvánné, 1840- Korda János, 1850- Korda István.***

***Postamesterek, postavezetők az önálló postahivatal élén: Varga Gizella, 1912- özv. Kovács Danielné, 1929- Polgár Andorné, 1935- Nikolényi Gizella, 1948- Kürtösi István, majd Kopasz Ferencné, 1975- Darázs Józsefné, 1982- Kőváriné Tanács Ilona, 1984- Darázs Józsefné, 1991- Kulcsár Jánosné, majd Csikos Antalné, Péterfi Ildikó, 1993- Farkasné Balogh Gyöngyi, akit szülei szabadságai alatt többen is helyettesítettek: Frankné Ámont Edina, Lippai Orsolya, Süli József, Révész Ildikó, Kissné Tót Tünde, Szabó Tímea, Barna Anikó.***

*Szeged - Budapest között, a mai Szatymaz község határában, a budai országút mellett már 1696 tól keresztül haladt egy fontos potaforgalmi út. 1788-ban működött lóváltó postaállomás egy bérelt tanyában. 1800-tól a postaállomás a mai Postakocsi csárda épületébe költözött. A levelek és a csomagok száma folyton nőtt, így önálló postahivatalra volt szükség Szatymazon is. Egy tanyás településből községgé alakult település életében, a postai szolgáltatás megléte, fejlődése kiemelkedő jelentőséggel bír. Különösen akkor, ha erről írásos dokumentumokkal is rendelkezik.*

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

*Irodalom:*

- *Rólunk írták – 130 éve megnyitott postáját ünnepli Szatymaz szegedkurir.hu. 2011. szeptember 05. – Beharangozó cikk a szegedkurir.hu hírportálon a szatymazi posta évfordulós ünnepsége és kiállítása előtt. Közzétéve 2011-09-05 Szerző Lovász József, 2011 szeptember 05. hétfő 06:07 | Forrás: szegedkurir.hu*
- *Pálmay József: A szatymazi posta története, A Mi Lapunk, Szatymaz, 2011. 08. szám*
- 

### **III.**

#### **MELLÉKLETEK**

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja



*A Vedres-féle postaállomás átalakított, bővített épülete (Postakocsi csárda) az 1960-as években*



*Az első önálló postahivatal élén*



*A jelenlegi posta épülete 1914-ben*



*A belterületi postaépület és dolgozói az 1970-es években*



*1979-ben készült csoportkép az új (jelenlegi) postaépület átadásakor*



*Szatymaz belső dolgozói  
2014-ben. Kiss Nikolett, Kissné Tóth Tünde, Csíkos Bernadett, Farkasné Balogh Gyöngyi postavezető*



*130 éves a posta - megemlékezés*



*Szatymaz posta kézbesítői és a postavezető 2014-ben: Kónya Imre, Szűcs Ferencné, Farkasné Balogh Gyöngyi postavezető, Buda Gyula, hiányzik a képről Fogas Imre*

### 3. A javaslatához csatolt

saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozatgatók és ajánló levelek

## **Rólunk írták – 130 éve megnyitott postáját ünnepli Szatymaz**

Közzétéve [2011-09-05](https://szegedkurir.hu/2011-09-05) Szerző [Lovászi József](#)

szegedkurir.hu. 2011. szeptember 05. – Beharangozó cikk a szegedkurir.hu hírportálon a szatymazi posta évfordulós ünnepsége és kiállítása előtt.

2011 szeptember 05. hétfő 06:07 | Forrás: szegedkurir.hu

### **130 éve megnyitott postáját ünnepli Szatymaz**

**Szatymazon 130 éve, 1881-ben nyílt mai értelemben vett, önálló postahivatal. Az évforduló alkalmából 2011. szeptember 9-én, pénteken 17.00 órakor ünnepi megemlékezést tartanak, és postatörténeti kiállítást nyitnak a szatymazi postánál.**

A megemlékezést a helyi posta dolgozói szervezik a Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány támogatásával. A kiállítás a magyar posta és a hazai bélyegkiadás történetét mutatja be, továbbá ízelítőt ad Kass János, Kossuth-díjas grafikusművész bélyegtervezői munkásságából. Megnyitót mond dr. Veres Éva, a Magyar Posta Zrt. Szegedi Területi Igazgatóság igazgatóhelyettese és dr. Kormányos László, Szatymaz polgármestere.

#### **A postahálózat kiépülése a Dél-Alföldön**

Az Alföldön a folyók szabályozása előtt nem voltak állandóan járható, biztonságos utak. A török időkben szegedi marhakereskedők szállították a szultáni udvar leveleit Szeged és Buda között. Egyszerűen azért, mert a vízjárta, nádas-mocsaras Alföldön csak ők ismerték a járható utakat.

A törökök kivonulása után fokozatosan postautak létesültek a Duna-Tisza közén is. A Buda-Kecskemét-Szeged postáját 1696-ban Lipót császár parancsára indult. 1788-ban a Buda-Szentes-Arad útvonalon létesült postáját. Az útvonalba eső egyes településeken lóváltó postaállomások nyíltak.

A postaútvonalakon menetrend szerint jöttek-mentek a postakocsik, melyeket delizsánsznak hívtak, és nemcsak küldeményeket, de utasokat is szállítottak. A hajtó mindenütt kürtszóval jelezte a postakocsi érkezését. Az utasok lóváltó állomásokon pihenhettek egy-egy kicsit. Ha este lett, ott töltötték az éjszakát is, hiszen az utazás a távoli végpontok között több napig tartott.

Például Budáról Bécsbe vasárnap reggel indult a postakocsi, és csak kedden délben ért oda. Bécs és Buda közt hetenként, Bécs-Temesvár-Nagyszeben között négyhetenként járt a postakocsi. Budáról Szegedre kettő, Temesvárra három, Nagyszebenbe hat nap alatt ért oda.

A kiegyezés évében, 1867-ben a magyar posta kivált az osztrák fennhatóság alól, és Magyar Királyi Posta néven önálló nemzeti intézmény lett.

A kiegyezéssel gazdasági fellendülés köszöntött az országra. Továbbfejlődött a vasúthálózat, kibontakozott az ipar, fellendült a kereskedelem. Egyre több ember írt vagy kapott levelet, küldött pénzt vagy csomagot, és fizetett elő újságot. Egyre több postai szolgáltatásra volt tehát szükség. Ahogy a vasúthálózat terjedt, a vasút menti nagyobb településeken sorra nyíltak új postahivatalok.

#### **A szatymazi posta története**

A mai Szatymaz község határában, a budai országot mellett már 1788-ban működött lóváltó postaállomás egy bérelt tanyában. 1800-tól a postaállomás a mai Postakocsi csárda épületébe költözött. Ez az épület Vedres István, szegedi főmérnök tulajdona volt, aki saját tervei alapján, saját költségére, kifejezetten postaállomás céljára építtette. Volt benne vendégfogadó és szálláshely az utasoknak, iroda és raktár a postának, 20-25 lónak istálló és kovácsműhely is. Kezdetben a postakocsi hetente egyszer járt, később – a forgalom növekedése miatt – gyakrabban.

1853. szeptember 3-án megnyílt a Pest-Cegléd-Félegyháza vasútvonal, 1854. március 4-én pedig a Félegyháza-Szeged közti szakasz is. Az addigra már naponta közlekedő postakocsi-járatok utasforgalma a postai küldeményekkel együtt hamarosan átterelődött a vasútra. Az 1860-as évektől ezért a szatymazi állomásfőnökre bízta a postai teendőket is. A lovas postakocsi-járatok és a lóváltó állomások így elvesztették a jelentőségüket.

A levelek és a csomagok száma folyton nőtt, így önálló postahivatalra volt szükség Szatymazon is. Kezdetben a mai Petőfi utca egyik házában béreltek helyet a postahivatalnak. A Postai Rendeletek Tára 1881. szeptember 19-i számában hivatalos közlemény adta hírül, hogy „Szatymázon” ‘új postahivatal lépett életbe’. Ezt tekintjük az önálló, mai értelemben vett, azóta is folyamatosan működő szatymazi postahivatal megnyitási dátumának. Ennek 130. évfordulójára emlékezik most a község.

A posta 1979-ben költözött a jelenlegi épületébe.

A szatymazi posta történetét Pálmay József helytörténész kutatta. Részben az ő kutatásai, részben postai dokumentumok és visszaemlékezések alapján majdnem hiánytalanul ismerjük az egykori postamesterek, hivatalvezetők és a közelmúltbeli postavezetők nevét.

**Postamesterek az egykori postakocsi-állomáson:** 1788-tól Haraszty Antal, 1807- Panin Boldizsár, 1817- Kovács István, majd özv. Kovács Istvánné, 1833- Korda János, 1837- özv. Kovács Istvánné, 1840- Korda János, 1850- Korda István.

**Postamesterek, postavezetők az önálló postahivatal élén:** Varga Gizella, 1912- özv. Kovács Dánielné, 1929- Polgár Andorné, 1935- Nikolényi Gizella, 1948- Kürtösi István, majd Kopasz Ferencné, 1975- Darázs Józsefné, 1982- Kőváriné Tanács Ilona, 1984- Darázs Józsefné, 1991- Kulcsár Jánosné, majd Csíkos Antalné, Péterfi Ildikó, 1993- Farkasné Balogh Gyöngyi, akit szülési szabadságai alatt többen is helyettesítettek: Frankné Ámont Edina, Lippai Orsolya, Süli József, Révész Ildikó, Kissné Tót Tünde, Szabó Tímea, Barna Anikó.



Kategóriák [Rólunk írta](#)

[k](#)

## *A szatymazi posta rövid története*

*Pálmai József*

### *Az első postaállomás*

„Kalapos” királyunk idejében, 1788-ban hozták létre a szatymazi postát.

Tíz éven át (1780–1790) uralkodó II. József, Mária Terézia negyediknek született gyermeke, a gondot fordított az állam megreformálására, központosítására. Ez abból is kitűnik, hogy uralkodásának 10 éve alatt ennek érdekében összesen 6000 (hatezer)

rendeletet adott ki, átlagosan napi kettőt. Mindent megszámlaltatott, összeíratott, megreformált, át szervezett, még azt is megszabva – takarékosági szempontokra hivatkozva –, hogy a halottakat koporsó nélkül kell eltemetni.

Ez időben indult az ifjú szegedi Vedres István (1765–1830) mérnöknek a pályafutása. Mint városi mérnök, majd főmérnök, a „kalapos” király rendeletéhez igazodva számos feladatot látott el, többek között pontosan kimérte és térképen bejelölte a Pest és Temesvár között közlekedő posta-járatnak a megyén átfutó útját, és kijelölte rajta az állomások helyét. Az elméletben kijelölt útról csak

annyit, hogy jó 50 év elteltével kezdett csak járható lenni.

A Szegedről kiinduló pesti járat első állomása Szatymazra esett, a mai Postakocsi Csárda környékére. A postaállomás először egy bérelt tanyában nyert elhelyezést. Mindaddig ott is maradt, amíg az 1700-as évek végén, az 1800-as évek elején Vedres István az általa megvásárolt területre, a saját tervei alapján és a maga költségére, fel nem építette a postakocsi-állomás ma is meglévő épületét.

A kezdetleges és ideiglenes postakocsi állomás első vezetője, akit indulás után még néhány évig nem postamesternek, hanem „adminisztrátornak” neveztek, Haraszty Antal volt. Az ő működése alatt (1790–1807) épült fel a ma is látható „új” posta épülete, amiről Vedres István írásaiból értesülünk, amikor arról értekezik, hogy a Duna-Tisza közét átszelő, tervbe vett új csatorna helyét könnyű

lenne kijelölni. A szatymazi posta mellett lévő vízfolyással szemben kellene a földmérőnek elindulni, és a csatornát, a víz útját követve a térképre rávezetni.

### *A Vedres-féle postaállomás*

Ahogy említettük, Szeged város Vedres István, városi főmérnököt bízta meg a Pest felé tartó postaút végleges kijelölésével és a mellette lévő földek eladásával is. A föld akkoriban olcsó volt, csak azután az adóval kellett megbirkóznia a tulajdonosnak. Sokan nem tudták fizetni az adót, és később a földről is lemondtak. A postaút mellett kijelölt első területet maga Vedres István vette meg, ahol azután 1800-ban felépítette a postaállomást. Az építmény jó fél évszázadig (1800–1855) volt postai szolgálatban.

Vajon Vedres az 1700-as évek végén alaposan megfontolta és megtervezte-e, hogy hol legyen a szatymazi postaállomás, avagy csak az általa térképen kijelölt postaút mellé oda építette fel, ahová az a lovak által megtett kilométerek után éppen esedékes volt. Vagyis az 1800-ban felépített postaállomás (ma Postakocsi csárda) helyét annak idején egyszerűen kijelölte vagy megtervezte.

Vedres István városi főmérnökről, „geodétáról” föl sem tétélezhetjük, hogy komoly érv és indok nélkül, csak úgy, találmányra építette volna az út mellé a postaállomást. De mi lehetett az, ami arra ösztökélte, hogy pont oda, pont arra a helyre tervezze és húzza fel az épületet.

Tudjuk, hogy jóval később, az 1879-es szegedi nagyárvíz idején, amikor nemcsak a várost, de a széles környékét is elöntötte a Tisza vize, a Szatymazra menekülő Dankó Pistát és nagybátyját a „Cse-repes

csárda” környékén (így hívták akkor a mai Postakocsi csárdát) tették ki a ladikból, és onnan gyalogoltak be Szatymazra, a mai vasúti átjáróig.

Dankó Pistáék nem a vak véletlen sodorta a csárda mellé. A kormányos alighanem az évszázados, *csaknem elfelejtett, akkoriban már alig használt, de az árvízkor újra megnyílt vízi úton vezette át a ladikját, tengernyi nádtól körülvéve. De miért vitték épp a mai Postakocsi csárdáig őket, hiszen Jánosszállás partjait hamarabb elérték volna?*

Nos nem akkor indult meg itt a postaforgalom, amikor 1800-ban felépült a posta szatymazi állomása. Előtte már csaknem 50 évvel (1752-től) kezdetben heti egy alkalommal áthaladt itt a Pest és Temesvár közötti postajárat, levéllel, utasokkal. A Tisza szabályozása akkor még szóba sem került, így minden évben tavasszal vagy másfél hónapon át a postakocsi csak Szatymazig gurult, mert a víz miatt Szegedet megközelíteni kocsival nem lehetett (az 1700-as év második felében egyszer másfél évig tartott ez az állapot). Itt, Szatymaznál csónakba, ladikba ültek a postakocsi utasai, azzal vitték tovább őket Szegedre, illetve Szeged érintésével Újszegedre, ahol már várta őket a Temesvárra tartó postakocsi. Ez ugyanígy ment fordítva is, mert a Pest felé tartó utasokat a Tisza másik oldaláról, Szegedet érintve, vízen hozták ki ide, a későbbi postaállomás környékén várakozó postakocsihoz. Ez volt az a tény, ami Vedres Istvánt arra ösztökölte, hogy ne csak az utat, a lovak által megtett kilométereket, hanem a „víz” okozta, évente ismétlődő akadályt is figyelembe vegye, és olyan helyre építse a postaállomást, ahol a zavartalan utas- és levélszállítás megoldható, mert ott van mellette a vízreszállás lehetősége, a szatymazi „kikötő”.

Amikor a Tisza gátjai elkészültek, és megszűntek a Szatymazig nyúló évenkénti árvizek, a postaállomásnak ez a szerepe végleg eltűnt. A Postakocsi Csárda mögött egyébként ma is megvan aza lapos terület, ameddig a kormányosok a vízen keresztül szállították a tavaszi nagyvíz idején az árut és az embereket.

Az új postaállomás épülete a maga korában korszerűnek számított. Volt benne utasok pihenését szolgáló vendégfogadó, szálláshely, postának iroda, raktár; a ház alatt egy hatalmas pince, egy kisebb kovácsműhely és természetesen egy 20–25 lovat befogadó istálló.

Kezdetben a postakocsi alig szállított utasokat, hiszen utazáskor majdnem olcsóbb volt kocsit, lovat venni vagy bérelni egy-egy családnak, mint az útiköltséget kifizetni. Arról most ne is beszéljünk, hogy akkor még több ló volt a családok tulajdonában, mint ma autó.

## **Képek**

**Vedres István (festmény, Szeged Városháza)**

**A Vedres-féle postaállomás átalakított, bővített épülete (Postakocsi csárda) az 1960-as években**

Egy-egy, távolabbra látogató népesebb család minden szükséges felszerelést vitt magával a sajátkocsiján, és csak arra vigyázott, hogy mire az est beköszönt, valamelyik biztonságos postaállomást elérje, mert ott a hatalmas kapuk és kerítések mögött az útonállók ellen védelmet talált. De a sötét éjszakában útonállók nélkül is veszélyesek voltak a „nyaktörő” utak, hogy mást ne mondjunk, a sok vízfolyás, homokdomb kerülgetése miatt éjjel könnyen el is lehetett tévedni.

A postamesternek ekkoriban csak egyik feladata volt a küldemények felvétele és az érkező levelek, csomagok címzetthez való eljuttatása. Rendelet írta elő egy időben (1885), hogy a szatymazi postára kell vinni az összes Felsőtanyára tartó küldeményt (Kistelek kivételével), és majd onnan továbbítják azt a címzetthez. A postamester másik fontos feladata az volt, hogy éjszakákra biztosítsa a betévedt utasok és a lovak ellátását, pihenését. Azért a napi munka zöme mégis csak akkor adódott, amikor a delizsánsz, a postakocsi megérkezett.

*Először csak napi egypár kocsi haladt át a postaállomáson, aminek a száma a tarifák csökkenése és egységesítése után többszöröződött. Az elhangzó kürtjel a postakocsi közeledtét jelezte, hogy fogadására a postamegálló személyzete időben fel tudjon készülni. Amikor a négy – rosszabb útvisszonyok idején hat – ló húzta kocsi megállt, az utasokat a fogadóba kísérték, a lovakat kifogták, megittatták, pihentették, abrakolták. A lovak patkóit átnézték, esetleg egyik-másik lovat vagy annak patkóját kicserélték. A postakocsit, de főleg annak kerekeit is át kellett vizsgálni és szükség esetén javítani, mert csak tökéletes jármű mehetett tovább. A postakocsik 4 utas és 8 mázsa áru szállítására*

*voltak alkalmasak. Ha több utast vittek, az áruból annyival kevesebbet pakoltak vagy fordítva.*

*A postatársaság a Vedres István tulajdonát képező postaépületet 1800-tól bérelte. Az itt tevékenykedő és magánkézben lévő postát a szegedi központ alá osztották be, ami azzal is járt, hogy a veszteséget kimutató postát, működésében a városnak évente támogatni kellett.*

*A Haraszty Antal postamestert 1807-ben felváltó Panin Boldizsár tanult ember volt. Kiválóan beszélt, olvasott és írt a magyar mellett német nyelven (német volt a hivatalos nyelv), jól olvasta a latin betűkkel írottak mellett a gót betűs szövegeket is. Jól eligazította a nem kis létszámú (8–10 főnyi) személyzetet. 1817-ben Kovács István nyerte el a postamesteri állást, amit akkor már meg kellett pályázni (pályázatkor az 1 évi bér 66%-át letétbe helyezve). Kovács azonban hamarosan meghalt. Helyét felesége, özvegy Kovács Istvánné vette át, aki 1833-ig látta el a postamesteri teendőket. Közben 1830. november 4-én meghalt a postaállomás épületét birtokló Vedres István főmérnök*

*is, és az állomás tulajdonjoga legidősebb leányára, Rozáliára szállt át, aki akkor már Korda János (1788–1857) felesége volt.*

*Ez időben szerveződött meg az európai gyakorlat átültetésével a gyorskocsijarat, ami abból állt, hogy az állomásokra befutó kocsiknál csak a lovakat cserélték ki, de azonnal, és menet közben a jó utakon nemlépésben, hanem vágatva haladtak. Az így futó postakocsi egy nap alatt tette meg az utat Szeged–Pest között. Ez az Ausländer Löbl és Bach György által megszervezett gyorskocsijarat még magántőkére támaszkodva indult és üzemelt, Bécs központtal.*

*Közben a postaállomás tulajdonosaként előlépő Korda János 1833-tól 1837-ig tartó időre átvette a postamesteri teendőket. Ezután azonban újra Kovács István özvegye következett 1837-től 1840-ig. 1840-től*

*egészen 1850-ig még egyszer belépett postamesternek Korda János tulajdonos, aki közben nemzetőr őrnagyként, majd alezredesként jelentős szerepet játszott az 1848/49-es forradalomban, forradalmi tevékenysége miatt rövid időre le is csukták.*

### ***Korda János Joó Ferenc festménye (Móra Ferenc Múzeum, Szeged)***

*Ekkor a gyorskocsik már nem hetenként egyszer, hanem a hét csaknem minden napján hozták-vitték az utasokat, a csomagokat, a leveleket és a hírlapokat. Az útiköltség Pest–Szeged között 9 Ft volt, a postamester kiemelt fizetése egy évre 150 Ft, ami akkor nagy pénz volt. A levelek súlyát „lat”-tal mérték.*

*A postaállomás átalakulását, majd lassú megszűnését az 1854-es évben átadott, Szatymazon is áthaladó vasútnak köszönhette. A gyorskocsi utasforgalma napok alatt leállt, de a levelek és csomagok is hamarosan a vaspályára kerültek. Egy ideig még Korda István postamester gyűjtötte a feladott leveleket, csomagokat, illetve kiosztotta az érkezőket, de nem találták jónak a kialakult helyzetet, ezért az **1860-as évektől ideiglenesen az állomásfőnökre bízta a postamesteri teendőket is.***

*Az állomásfőnököknek nem okozott különös nehézséget a postai feladat, hiszen kezdetben mindannyian német anyanyelvűek voltak. A levelek és csomagok száma azonban annyira megsaporodott, hogy a szatymazi vasútállomás közelében egy önálló postahivatalt kellett létrehozni.*

**A postahivatal új bérelt helye a mai Petőfi utca sarkán lévő régi Báló-épület helyén állt.** A postahivatal tevékenységét Baross Gábor miniszter működése alatt 1878-ban távírdával bővítették ki. A Petőfi utca sarkán álló, Botkánétól bérelt hivatalban ekkor már Varga Gizella a postamester és a távírdakezelő. Az 1891-es évben a telefon is megjelent a postán.

A sarki épületet azonban Báló István 1899-ben megvette, majd 1900-ban vendéglőt épített és nyitott a helyén. A postahivatal ekkor átkerült a Petőfi utca ugyanazon oldalának másik sarkára, a mai Hodács-pékség helyén állt egykori épületbe. Ide 1907-ben már két telefonvonalat is bekapcsoltak, a hosszabbik az orvosi rendelőbe vezetett.

**1912-ben özvegy Kovács Dánielné pályázta meg a postamesteri állást, amit meg is kapott.** A 10 évre szóló szerződésben, amit akkor már a budapesti központtal kellett megkötni, szó volt a posta új helyéről, megfelelő átalakításáról, bővítéséről is. A postahivatal a Kovács Dánielné tulajdonát képező, ma is látható, József Attila utca 2. szám alatt álló épületbe került át távírdástól, telefonostól.

**1913-ban két lovas kézbesítőt kapott a szatymazi postahivatal, ettől kezdve naponta szállították a külterületi címzettekhez a küldeményeket**

Ennek előzménye, hogy korábban csak hetente egyszer kapták meg a postájukat, bár a helyzeten az idők folyamán mindig próbáltak valamilyen módon, például pusztázók, rendőrök bevonásával kisebb-nagyobb mértékben javítani.

Kovács Dánielnével tíz év elteltével, **1923-ban újabb szerződést kötöttek, de 4 év után költöznie kellett, mert 1929-ben váratlanul meghalt.**

**Polgár Andorné, született Hamza Szeréna személyében még abban az évben, 1929-ben új postamester érkezett a szatymazi postahivatal élére, a ma orvosi rendelőnek használt épületbe.**

Napirenden volt a posta fejlesztése, telefonközpontjának bővítése, új állomások bekapcsolása. Különösen nyári időszakban a sok nyaraló miatt nagy feladatot jelentett a szatymazi posta alkalmazottai számára a zavartalan működés biztosítása. 1935 novemberét írták akkor, amikor Szatymazon férjhez ment Polgár Andorné postamesternő egyetlen leánya, Hanna, akivel addig a postahivatallal egy fedél alatt lévő, hatalmas fürdőszobával rendelkező szolgálati lakásban lakott. Polgár Andorné már december elsejével kérte áthelyezését Újszegedre.

**A postahivatal új vezetőjének 1935. december 1-jétől Nikolényi Gizellát nevezték ki,** aki egyébként már tavasszal átjött a dorozsmai postától helyettes vezetőnek, és aki testvére volt az akkori elemi iskola igazgatójának, Nikolényi Zoltánnak.

**Tíz év elteltével a postahivatal újra költözött.** Tóth Imre ügyvéd még 1936-ban a városnál elindította a szatymazi orvosi rendelő- és lakás átköltöztetését az akkori postahivatal helyére. A város tulajdonában lévő, az 1880-as években épített régi orvosi lakást, amely ma is ott áll a vasút mellett, a pálinkafőzde irányába haladó út mellett, Virág Vince szatymazi plébánosnak eladták, aki később azt az 1942-ben bekövetkezett váratlan halála előtt már az egyházra hagyományozta. A kapott pénz a város kiegészítette (hogyan egészítette volna ki, hisz akkor már **Pálfi József a polgármester**), és **egy korszerű postahivatal felépítését határozta el lakással együtt a hajdani fürdő sarkán, a sorompó mellett.** Az épületben ma vegyesbolt működik. De **ugyanekkor az elhagyott postaépületet is átalakították és kibővítették. Ez az 1937-es bővítés a mai orvosi rendelő és -lakás utca felőli oldalán ma is jól kivehető.**

Az új postaépületbe átköltöző Nikolényi Gizella a leveleken túl nagy gondot fordított a virágokra is. Ez nem is csoda, hiszen az ő apja, Nikolényi István a tanítás mellett minden idejét rózsák oltására, nemesítésére és szaporítására fordította. Szébbnél szebb virágzó növényekkel teli ágyások fogadták a postára igyekvőket. És bizony itt is beigazolódott a közmondás, hogy aki a virágot szereti, rossz ember

nem lehet. A mindenkien segíteni akaró postásra nagy szükség volt a vérzivataros háborús években.

**Nikolényi Gizella 1948-ban ment nyugdíjba a szatymazi postától, és 1970-ben, 82 éves korában hunyt el a Doránszky-tanyában.** A fellelhető kevés képek egyikéről próbáljuk őt bemutatni.

*A hivatalhoz tartozó és egymást váltó kézbesítők közül Hajas György, Fodor György, Fogas és Kitli neve jut már csak a régi korosztály eszébe.*

*A postahivatal élére került ideiglenes helyettesítő után Kürtösi István lett a posta vezetője. Csak néhány évig tevékenykedett itt, de két labdarúgó gyermeke miatt sokáig emlegették Szatymazon.*

*Kürtösi Istvánt Kopasz Ferencné váltotta fel, aki férjével együtt látta el a postahivatalra háruló teendőket.*

*Az 1937-ben épült, elavult postaépülettől a dolgozók 1979-ben elköszöntek, és a még jelenleg is újnak számító, lakás nélküli központba költöztek.*

*/Polgár Andorné*

*Nikolényi Gizella/*

### ***A posta dolgozói***

*20*

*??*

*-ben*

#### ***Álló sor:***

*Farkas Dezső külterületi kézbesítő*

*Szabó Tímea felvevő*

*Szerző Gizella felvevő*

*Frankné Ámont Edina mb. postavezető*

*Csikos Antalné Gizike nyugdíjas felvevő*

*Fogas Imre belterületi kézbesítő*

#### ***Guggolnak:***

*Kónya Imre külterületi kézbesítő*

*Csikos Bernadett felvevő*

*A képről hiányzik:*

*Szűcs Ferencné belterületi kézbesítő*

*A posta dolgozói az*

*?*

#### ***970-es években,***

*háttérben a régi postaépület*

*A jelenlegi postaépület átadásakor*

*készült csoportkép (*

*?*

#### ***979)***

*A posta dolgozói 20*

*?*

#### ***4-ben (***

*?*

*)*

*Kiss Nikolett, Kissné Tóth Tünde, Csikos Bernadett,*

*Farkasné Balogh Gyöngyi postavezető*

*A posta dolgozói 20*

*?*

#### ***4-ben (2)***

*Kónya Imre, Szűcs Ferencné, Farkasné Balogh*

*Gyöngyi postavezető, Buda Gyula,*

*hiányzik a képről Fogas Imre*

4/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethezmelléklet a 11

**Javaslat a**  
**„[nemzeti érték megnevezése]”**  
**[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

**Burkus Andrásné (név)**  
..... (aláírás)  
**..Szatymaz, 2022. 03.01.(település, dátum)**  
(P. H.)

**I.**

**A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: **Szatymazi Közművelődési Egyesület**

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Burkus Andrásné**

Levelezési cím: 6763 Szatymaz, Kis u. 1.

Telefonszám: +36/20 263 8494

E-mail cím: *burkusandrasne*

**II.**

**A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**

1. A nemzeti érték megnevezése **Ősi növényvilág a szatymazi temetődombon**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- ☐ agrár- és élelmiszergazdaság    ☐ egészség és életmód    ☐ épített környezet  
☐ ipari és műszaki megoldások    ☐ kulturális örökség    ☐ sport  
☐ természeti környezet **X**    ☐ turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye **Szatymazi temetődomb** (E/5 főút/

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- ☒ települési    ☐ tájegységi    ☒ megyei    ☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

**Az E5. sz. főút mellett, Szatymaz külterületén található a falu temetője.**

**A sírkert különlegessége, hogy egy bronzkori sírhalom tetején lettek kialakítva a parcellák.**

**A domb kultúrtörténeti jelentőségén túl őrzi az ősi növényvilág maradványait is, mint általában a mezőgazdaság által nem bolygatott kunhalmok.**

**A kurgán és környéke napjainkban a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet része.**

**Olyan védett és különleges növények élnek itt, mint a *fehéres csűdfű*, a *macskahere*, a *taréjos tarackbúza*, a *csuklyás ibolya*, a *csattogó számóca*, a *kunkorgó árvalányhaj*, valamint nyílik itt a *törpe nőszirm* és az *illatos kakukkfű* is. Egy részük védettség alatt van.**

**Fehéres csűdfű**

Ismertető szöveg: Latin neve: *Astragalus vesicarius*. Vékony szára felálló vagy heverő, fehér szőrökkel borított, selymes tapintású a levelekkel együtt. A páratlanul szárnyalt leveleket 9-15, keskeny-szálas, ép szélű levélke alkotja. A virágok lapított, hosszú kocsányú fejecskében nyílnak. A csónak és az evezők fehérek, vagy halványlilák, de a vitorla sötétbordó - sötétibolya színétől mindenképp elütnek. Termése hüvely. **Hazánkban ritka, védett faj, eszmei értéke 5000 forint.** Május-júniusban virágzik. **Fokozottan védett.**

### **A macskahere**

az ajakosvirágúak és az árvacsalánfélék családjába tartozó nemzetség. Több mint 100 faja ismert, melyek a Földközi-tenger vidékétől Kínáig honosak. A macskahere (*Phlomis tuberosa*) nyár elején virágzó, magas, gumós gyökerű évelőnövényünk. Háromszög alakú tőleveleiről virágzási időszakon kívül is jól felismerhető. A Nemzeti Park Igazgatóság működési területének keleti részén, főként a Mezőföld és a Keleti-Bakony találkozásánál található állományai. Élőhelyei cserjések, erdőszegélyek, löszgyepek. A rózsaszín virágai tömött álörvökben, több emeletben, örvönként legalább 10 virággal. Megporzói általában poszméh és méh fajok. **Természeti értéke 5000,- Ft, fokozottan védett**

### **Tarackbúza ("Tarack"; "Perje")**

A népgyógyászatban is használt vizelethajtó, vizeletképzést fokozó szer (diureticum) hólyaghurut, hólyag- és vesekő megbetegedések valamint köhögés és légcsőhurut ellen. Külsőleg hámosító, főleg pattanásos bőr kezelésére használják.

### **A csuklyás ibolya**

március közepén bont szirmot, 2-3 hétig virágzik, aztán csak kis, zöld levelei maradnak meg. Híresebb „testvéréhez”, az illatos ibolyához hasonlóan lila színű a virága, ritkán fehér példányokkal is találkozhatunk. „Ha kellően nyílt élőhelyen van, akkor látványos, szőnyegszerű virágzást is produkálhat (mint például a krókuszok), de sajnos az élőhelyek beszűkülése miatt ilyen látványos virágtengerre már kevés helyen számíthatunk”

### **A csattogó számóca**

az egy-két éves, éppen dzsindzsába hajló irtásokat különösen szereti. A csattogós (hivatalosan csattogó, *Fragaria viridis*) számóca réteken és erdőszéleken terem, Az ápoltabb területeken főleg mezőkön, azon belül is a bokrosabb részek alatt és az erdőszélen lehet fellelni: ott viszont általában hatalmas mennyiségben. (Sátáni kacaj.) Mármint a növény terem sok-sok négyzetméteren, elkeveredve minden más füvekkel és virágokkal: egy-egy növénykén úgy 3-5 termést találsz majd, különböző érettségi állapotban. A neve onnan ered, hogy a gyümölcskére ránőnek a csészelevelei, ezért amikor letépi őket az ember, akkor csattanó hangot adnak – és 99%-ban rajta maradnak.

### **Kunkorgó árvalányhaj**

Az árvalányhaj (*Stipa*) az egyszikűek (*Liliopsida*) osztályának perjevirágúak (*Poales*) rendjébe, ezen belül a perjefélék (*Poaceae*) családjába tartozó nemzetség.

Magyar nevét a toklászon lévő szálka alakjáról kapta, ami a többi árvalányhaj fajtól eltérően erősen kunkorodó, göndörödő érett állapotban.

Évelő növény, amely 50-100 centiméter magasra nő. A növények kisebb-nagyobb csomókban nőnek. Szára csupasz, csak a náduszonknál (szárcsomók) szőrös. A levelei 20-45 centiméter hosszúak és 1-2 milliméter szélesek. A levélhüvely vastag, fényes, barna színű. A ligula 5-10(-15) milliméter hosszú, nyelv alakú. Füzérvirágzata 10-25 centiméteres, kevés virágú. A virágzatot alkotó virágok csak 11-15 milliméteresek. A külső toklászon lévő szálka 10-20 cm hosszú, sima, kunkorodó, csavarodó. Júliustól szeptemberig virágzik.[5] Az álmérőket a szél terjeszti. A talajra kerülve és nedvességet kapva az álmérő tetején lévő csavarodott képlet segíti a magot a földbe fúródni.

## Törpe nőszirm

Vastag [gyöktörzse](#) a föld alatt terjeszkedik. Kard alakú, 4–20 milliméter széles levelei tőlevélrózsában nőnek, ennek közepéből emelkedik ki az 5–10 centiméter magas, egyszerű virág szár, aminek végén egy nagy fejű, rendszerint sötétlila vagy halványsárga virág nyílik. A lepellevél csöve megnyúlt, a külső lepelcimpák szakállasok, hátra-hajlók, a belsők a virág közepe felé összehajlanak



## Illatos kakukkfű

A kakukkfűben található illóolajok mennyisége a tengerszint feletti magasság emelkedésével folyamatosan csökken. A növény különböző fajtáiban más és más a gyógyászati szempontból értékes illóolajok összetétele és mennyisége, így a különböző kakukkfűvek illata is eltérő lehet. Fontos hatóanyagok a flavonoidok (apigenin, luteolin), a cserzőanyagok, a szaponinok, stb. A növény begyűjtésekor a virág lágyszárú részeit kell leszedni a virágzás kezdetén, napos időben, déli órákban. Csokrokba összekötve, felakasztva szárítható, max. 40 °C-os környezetben. A szárított kakukkfűvet légmentes, jól zárható üvegekbe érdemes tenni, majd sötét, száraz helyen célszerű tárolni. A kakukkfűben található illóolajok – elsősorban a timol – erős fertőtlenítő hatásúak, ezért a növényt (pl. az útifűvel társítva) már régóta a felső légúti gyulladások kezelésére használták. Főleg száraz köhögésben és asztmában segíti a hurut oldását, felköhögését. Enyhíti a simaizomok görcsét, ami nem csak a köhögést, hanem emésztőrendszeri problémákat is segít megoldani, így a gyomorgörcs, bélgörcs, puffadás és kólika, illetve menstruációs fájdalom esetén is jól használható. Általános erősítő szer. Kakukkfűves fürdőkkel szép eredmény érhető el mozgásszervi bántalmak enyhítésében. Fertőtlenítő tulajdonságát külsőleg alkalmazással, gyulladásos bőrbetegségekre, nehezen gyógyuló sebekre, horzsolásokra, kiütésekre, pattanásokra, bőrgomba ellen eredményesen használhatjuk.

*Őshonos növények, és közülük némelyik védett, mások a gyógyászatban hasznosítható faj. . A leírásokból levonható, hogy ezen a vidéken ritkaságszámban találhatók. Jelenlegi élethelyükön háborítatlanul élnek.*

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- Szatymaz település oldala - szeporszag.hu (<http://www.szeporszag.hu> › Szatymaz.telepules)
- Szatymaz - Zsombó - <http://delinapfeny-turizmus.hu> › szatyma
- Ritkaságaink megóvása, természetvédelem. Kipusztult és veszélyeztetett növényfajok ■ [www.arcanum.com](http://www.arcanum.com) - a-magyarság kézikönyve2-

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

### III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja



*Fehéres csúdfű*



*Macskahere*

***Tarackbúza ("Tarack"; "Perje").***



*b:Érett*

*toklász*

*(nagyítva).*

*Agropyron*

*repens (L.)*

*Beauv. -*

*a:Szártő és virágzó szár*





*Csukjás ibolya*



*Csattogó szamóca*

***Kunkorgó árvalányhaj***





*Törpe nőiszirom*



*Illatos kakukkfű*

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

## **2. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez**

### ***Javaslat a „[nemzeti érték megnevezése]” Magyar Értéktárba történő felvételéhez***

Készítette:

..... (név)  
..... (aláírás)  
..... (település, dátum)  
(P. H.)

#### **I.**

##### **A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

#### **II.**

##### **A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**

1. A nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- |                                                       |                                              |                                            |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> agrár- és élelmiszergazdaság | <input type="checkbox"/> egészség és életmód | <input type="checkbox"/> épített környezet |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások  | <input type="checkbox"/> kulturális örökség  | <input type="checkbox"/> sport             |
| <input type="checkbox"/> természeti környezet         | <input type="checkbox"/> turizmus            |                                            |

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése **4/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez melléklet a 11**

### ***Javaslat a „[nemzeti érték megnevezése]” [települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez***

Készítette:

..... (név)  
..... (aláírás)

..... (település, dátum)  
(P. H.)

## I.

### A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

## II.

### A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- ☐ agrár- és élelmiszergazdaság    ☐ egészség és életmód    ☐ épített környezet  
☐ ipari és műszaki megoldások    ☐ kulturális örökség    ☐ sport  
☐ természeti környezet    ☐ turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- ☐ települési    ☐ tájegységi    ☐ megyei    ☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

## III.

### MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

### **2. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez**

#### ***Javaslat a „[nemzeti érték megnevezése]” Magyar Értéktárba történő felvételéhez***

Készítette:

..... (név)  
..... (aláírás)  
..... (település, dátum)  
(P. H.)

## **I.**

### **A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

## **II.**

### **A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**

1. A nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- |                                                       |                                              |                                            |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> agrár- és élelmiszergazdaság | <input type="checkbox"/> egészség és életmód | <input type="checkbox"/> épített környezet |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások  | <input type="checkbox"/> kulturális örökség  | <input type="checkbox"/> sport             |
| <input type="checkbox"/> természeti környezet         | <input type="checkbox"/> turizmus            |                                            |

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

5. Indoklás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

## **III.**

### **MELLÉKLETEK**

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat zése

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

5. Indoklás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

## **III.**

### **MELLÉKLETEK**

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

**Korm melléklet a 114/2013. (IV. 16.). rendelethez**

***Javaslat a  
„[nemzeti érték megnevezése]”  
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez***

Készítette:

***Burkus Andrásné***

..... (aláírás)

Szatymaz, 2016. 08. 09.

(P. H.)

**I.**

**A JAVASLATTEVŐ ADATAI**

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: ***Sutka István***
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:  
Név: *Burkus Andrásné*  
Levelezési cím: 6763 Szatymaz, Kis u. 1.  
Telefonszám: +36/20 263 8494  
E-mail cím: burkusgy invitel.hu

**II.**

**A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**

1. A nemzeti érték megnevezése: ***A Szent István Római Katolikus főoltár képei***
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása  

|                                                      |                                                                      |                                |
|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| <input type="checkbox"/> egészség és életmód         | <input type="checkbox"/> épített környezet                           |                                |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások | <input checked="" type="checkbox"/> <b><i>kulturális örökség</i></b> | <input type="checkbox"/> sport |
| <input type="checkbox"/>                             | <input type="checkbox"/> turizmus                                    |                                |
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: ***Szatymaz, Kosuth u.***
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik  

|                                                              |                                     |                                 |                                            |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------|
| <input checked="" type="checkbox"/> <b><i>települési</i></b> | <input type="checkbox"/> tájegységi | <input type="checkbox"/> megyei | <input type="checkbox"/> külhoni magyarság |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|--------------------------------------------|

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása  
***A kápolna főoltárának festménye: Kovács János: Szent István király (1901); olaj, vászon; 2×1 méter***

***A kápolnát 1901. augusztus 15-én szentelték fel Szent István király tiszteletére.***

***A főoltárképet Zsótér Dezső családja felkérésére 1901-ben festette Kovács János amatőr festő. Az 1938-as kápolnabővítés során új főoltárt emeltek, a korábbi főoltárt ma Jézus Szíve-oltárnak neve-***

zik. A Kovács-képet leemelték, hogy ne legyen két Szent István királyt ábrázoló oltár – 80 év elteltével most visszakerült méltó helyére.

**Az eredeti, neogót oltárt másoló képkeretet Veres Tibor szatymazi asztalosmester készítette 2018-ban.**

A festményen legfelül a Magyarok Nagyasszonya látható az angyalok karában. A főangyal a Magyar Királyság címerpajzsát tartja kezében.

Középen Szent István király (969/980–1038) szerepel jövőbe mutató jobb kezével. Háta mögött az Árpádok piros-fehér csíkos pajzsa neogót posztamensben.

A kép bal oldalán fentről lefelé haladva: Szent Gellért (980–1046) csanádi püspök, Szent Imre (1000–1007 között–1031) herceg első nevelője látható. Háta mögött Dessewffy Sándor (1890–1907) csanádi püspök pásztorbottal a kezében. Szent Gellért mellett a Szentírást tartó Szeged–felsőtanyai részt ellátó minorita szerzetes és kettős kereszttel kezében Németh József (1834–1920) csanádi segédpüspök látható. A kép bal oldalán Zsótér Dezső (1865–1913) és menyasszonya, Temesváry Ilona állnak, utóbbi kezében a család által építtetett kápolna. Lefelé haladva Zsótér Andor 14. gyermeke, Bertalan (†1985), a kép alsó sarkában pedig a 15. gyermek, Zsótér Izabella látható két lányával.

A festmény jobb oldalán fentről lefelé haladva: himzett díszpalástban Polgár László, a szatymazi Gazdakör alapítója és elnöke. Előtte a Magyarok Nagyasszonya címeres lobogóval Zsák József (1834–1936) tanító, igazgató, a szatymazi Népkör elnöke. Mögötte festetlen alak, kezében Szeged Szabad királyi város címeres zászlója. Előtte karba tett kézzel Barcsay Károly (1841–1913), a Gazdakör református elnöke. A háta mögött szatymazi házaspár látható, előttük térdelő pózban két leánygyermekük, akik vélelmeshetően a szatymazi Gazdasági Népiskola tanulói.

### **A kibővített templom főoltárának festménye:**

Szánthó Géza (művészneve: Tapolcai): Szent István király felajánlja Magyarországot a Boldogságos Szűzanyának (1939); olaj, vászon; 2 méter × 1,60 méter

A szatymazi templom főoltárképének megfestésére Toporczy Károly tábornok Szánthó Gézát (1908–1950) kérte fel 1938-ban.

A Tapolcai művésznevű festőművész példaképe, Benczúr Gyula művének, a Szent István Bazilika főoltárképének (Szent István király felajánlja Magyarországot a Boldogságos Szűzanyának) másolatát festette meg.

#### **5. Indoklás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett**

Szent István templomának oltárképek közül a kápolna oltárképe 121 éves, emléket állít a település életében és fejlődésében közreműködő jeles személyiségeknek

A kibővített templom oltárképe 83. éve készült, neves festőművész alkotása,

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

#### **7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:**

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációj



*Kápolna főoltárkép*



2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *j)* pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat